

**Miljö- och hållbarhetsbedömning av
Fördjupad översiktsplan
Gargnäs 2030**

Sammanfattning av miljökonsekvensbedömningen

Sorsele kommun har tagit fram fördjupade översiktsplaner (FÖP) för Gargnäs och övriga serviceorter i kommunen. Till varje FÖP hör en miljöbedömning (här kallad hållbarhets-bedömning). De fördjupade översiktsplanerna ska skapa förutsättningar för en fortsatt ekologiskt, ekonomiskt och socialt hållbar utveckling samt ge ett mer detaljerat beslutsunderlag för fysisk och strategisk planering. FÖP ska ha särskilt fokus på mark- och vattenanvändning och näringslivsutveckling.

Vid bedömning av planens hållbarhet har vi utgått från miljöbalkens krav, synpunkter vid dialogmöten, övergripande mål i den Lokala utvecklingsstrategin samt kommunens mål som ekokommun. Den gamla områdesplanen från 1983 och den utveckling som skett sedan dess har jämförts med konsekvenser av att den nya planen förverkligas. Den största skillnaden mellan planerna ligger i att den nya planen siktar mer framåt mot en önskad utveckling och att miljö- och tillväxtfrågor integreras tydligare.

I dialogerna med ortsbefolkningen återkom många till behovet av fler attraktiva områden för bebyggelse och verksamheter och en flexibel planering, samtidigt som tillgången till naturen och tillgängligheten till vatten bevaras. Betydelsen av tryggad grundservice med förskola, affär och kommunikationer betonades av många. Detta genomsyrar också den fördjupade översiktsplanen. Fördjupade undersökningar behövs vid detaljplaneläggning för att utreda konsekvenser och åtgärder av ny bebyggelse. Hållbarhetsbedömningen har i övrigt gett följande resultat för olika delområden:

Tabell 1. Översikt av miljöbedömning av den fördjupade översiktsplanen för Gargnäs. Planförslaget (FÖP Gargnäs 2030) jämförs med nollalternativet (områdesplanen 1983 och framåt).

Delområde	Bedömning av FÖP Gargnäs 2030	Motiv
Dialog och social hållbarhet (kap. 5)	<i>Bibehållen social hållbarhet</i>	Aktiva människor i dialoger och föreningsliv. Serviceutbudet och befolkningsunderlaget har varit vikande och måste bibehållas på minst dagens nivå och på sikt kunna öka. Fortsatta dialoger och områden för friluftsliv, mötesplatser m.m. är viktigt inom utredningsområdena. Mötesplatser för friluftsliv m.m. anges och prioriteras i planen. Planen ska skapa förutsättningar för att behålla (utveckla) service i byn.
Företagande och ekonomisk hållbarhet (kap. 6)	<i>Förbättrad hållbarhet</i>	Flexibla utredningsområden för att kombinera boende och företagande. Planberedskap för nya små/stora företag. Behov av bättre kollektivtrafik, ökat nyttjande av vatten/naturresurser och kompetensförsörjning. Satsning på ännu fler entreprenörer. Företagande och byggande är grund för service och infrastruktur.
Bebyggelse och boendemiljöer (kap. 7)	<i>Förbättrad hållbarhet ekonomiskt/socialt. Påverkan på närnatur ska bevakas.</i>	Många nya utredningsområden för attraktiv bebyggelse. Viktigt med sparad natur, stora tomter och bra mötesplatser/lekmiljöer. Mer info/krav på miljöanpassning vid byggande. Viss risk för radon och översvämningar, beredskap finns. Ingen bebyggelse planerad inom 100-årsflöden. Frågetecken för nyttjande av lokaler (gamla skolan, pensionärsbostäder).
Natur- och kulturmiljöer samt friluftsliv (kap. 8)	<i>Bibehållen hållbarhet, påverkan på värden måste utredas mer.</i>	Riksintressen och värdefulla områden ska skyddas. Liten risk för att riksintressen motverkar varandra. Stråk och områden inom/mellan utredningsområden, runt elljusspåret, vid

		vattendrag mm bevaras. Jordbruks-landskapet ska bevaras genom aktivt brukande. Utredningsområdena innebär exploatering av naturmark. Påverkan på andra intressen och ev. barriäreffekter mot vatten måste undersökas närmare vid detaljplaneläggning.
Teknisk försörjning och infrastruktur (kap. 9)	<i>Bibehållen hållbarhet. Förbättringar behövs i infrastruktur.</i>	God kapacitet i VA-systemen. Enskilda lösningar för VA i delar av utredningsområdena. Kommunalt hämtningsområde för avfall och mycket goda möjligheter för källsortering, men mer information behövs. Krav på energihushållning vid byggande. Behov av bättre kollektivtrafik.

Sammantaget bedöms den nya planen ”FÖP Gargnäs 2030” kunna bidra till en hållbar utveckling i området och den ligger i linje med målen för Sorsele Ekokommun och den lokala utvecklingsstrategin samt överensstämmer väl med Miljöbalkens krav och de nationella målen för miljö kvalitet och folkhälsa.

Innehållsförteckning

Ämne

Sida

Sammanfattning av miljökonsekvensbedömningen

1. Inledning	5
1.1 Syfte med miljöbedömningen	5
1.2 Planprocess och förhållande till andra planer	5
2. Samråd och dialog	5
3. Huvudalternativ och nollalternativ	6
4. Metod	6
4.1 Betydande miljöpåverkan och avgränsningar	6
4.2 Utgångspunkter för hållbarhetsbedömningen	6
5. Dialog och social hållbarhet	8
6. Företagande och ekonomisk hållbarhet	9
7. Bebyggelse och boendemiljöer	11
8. Natur- och kulturmiljöer samt friluftsliv	12
9. Teknisk försörjning och infrastruktur	14
10. Måluppfyllelse	15
10.1 Miljökvalitetsmål	15
10.2 Folkhälsomål	16
11. Uppföljning	17
12. Samlad bedömning	17
13. Källförteckning	19

1. Inledning

1.1 Syfte med den fördjupade översiktsplanen och miljöbedömningen

De fördjupade översiktsplanerna (FÖP) ska skapa förutsättningar för en fortsatt hållbar utveckling samt ge ett mer detaljerat beslutsunderlag för fysisk och strategisk planering i serviceorterna Gargnäs, Blattnicksele, Ammarnäs och Sorsele. FÖP ska ha särskilt fokus på mark- och vattenanvändning och näringslivsutveckling. Till Gargnäs FÖP hör denna miljökonsekvensbedömning (MKB) som ska analysera hur översiktsplanen bidrar till att uppfylla miljöbalkens och plan- och bygglagens regler samt Sorsele ekokommuns egna mål för hållbar utveckling.

1.2 Planprocess och förhållande till andra planer

Alla FÖP utgår från mål och riktlinjer i den kommunövergripande översiktsplanen, ”ÖP 2030” (1). För Gargnäs finns också sedan tidigare en områdesplan från 1983 (3) som utgör underlag för arbetet. Viktiga utgångspunkter för FÖP är vidare genomförda dialogmöten, den lokala utvecklingsstrategin samt Sorseles mål som Ekokommun.

På samma sätt som i ÖP 2030 har arbetet med FÖP därefter inriktats på att analysera synpunkter från dialogerna och lägga förslag på hur kommunen ska förhålla sig till dessa förslag och till lagkrav, riksintressen m.m. Detta resulterar sedan i förslag till fördjupad översiktsplan med miljökonsekvensbedömning, som skickas ut för samråd, behandlas politiskt och där det färdiga förslaget ställs ut för öppet samråd innan planen kan antas.

2. Samråd och dialog

Under 2016-17 hölls flera dialogmöten med boende och verksamma i kommunen, bl.a. 2 möten i Gargnäs. Sedan hölls ett dialogmöte om FÖP i februari 2019. Kort sammanfattning av synpunkterna:

- Gargnäs är ”byn mellan himmel och vatten” och präglas mycket av närheten till Gargån och Hemsjön med sel och avor, men bilden av byn handlar också om driftiga, hjälpsamma och välkomnande människor som ser varandra.
- Byn behöver boende och lokaler för olika målgrupper. Mer byggande i attraktiva lägen (natur-/strandnära). Förskolan är ett nav i byn, men den gamla skolbyggnaden står oftast oanvänd. Kan den användas till något (kommersiellt, seniorboende, samlingslokal etc)?
- Fler vatten- och naturaktiviteter behövs, t.ex. vandrings- och cykelleder, sport- och familjefiske, lokal mat, båt- och kanotturer, olika ”naturäventyr”, rastplatser som möjliggör strandhugg m.m.
- Byn har många viktiga anläggningar (bobbacke, badplatser, området runt Prästsjön, elljusspår, flygfält, skoterleder mm) som måste bevaras och utvecklas.
- Tryggheten behöver förbättras med resurser till brandvärn, sjukvård m.m. Affären är jätteviktig, samordna servicen i en ”service point”. Skolområdet behöver underhållas. Osäkerhet kring pensionärsboenden, hur kan äldre bo kvar i byn?
- Företagarna är beroende av fungerande samhällsservice, fler entreprenörer och bättre tillgång till kapital.
- Infrastrukturen är viktig. Sänkt hastighet genom byn. Bättre kollektivtrafik och godstransporter behövs. Bredband finns, men högre hastighet efterfrågas ibland.
- Utmaningar för Gargnäs är bl.a. att ordna mark för bostäder, satsningar på entreprenörskap och arbete, digital tillgänglighet samt att bibehålla och helst öka servicen som finns.

3. Huvudalternativ och nollalternativ

Huvudalternativet utgörs av planförslaget för den fördjupade översiktsplanen. Planförslaget benämns ”FÖP Gargnäs 2030” och beskrivs och bedöms närmare i avsnitt 5-9.

En miljöbedömning ska enligt miljöbalken även beskriva nollalternativet, d.v.s. ”miljöförhållandena och miljöns sannolika utveckling om planen inte genomförs”. Planens nollalternativ benämns ”Gargnäs 1983” och bygger på områdesplanen från 1983 samt utvecklingen sedan dess. Sammanfattning av nollalternativet:

Områdesplanen från 1983 var en ”förenklad plan” som främst belyste de befintliga förhållandena och exploateringsmöjligheterna utifrån planmässiga förutsättningar och kommunaltekniska lösningar (t.ex. VA). Frågor kring natur, friluftsliv och företagsutveckling behandlades lite. Planområdet omfattade endast de centrala delarna av Gargnäs by. Målet för områdesplanen var främst att skapa förutsättningar för fler permanentbostäder, uthyrningsstugor och verksamhetsytor.

Fram till dags dato har bebyggelsen inte förändrats särskilt mycket inom planområdet. De ytor som utpekades 1983 för bostäder och verksamheter har exploaterats i begränsad omfattning. Gargnäs skola är nedlagd, men förskolan finns kvar, liksom dagligvarubutik, campingplats m.m. I Gargnäs finns idag ca 30 företag (exkl. skogsägare), dock få kvinnliga företagare. I byn finns ett rikt föreningsliv som jobbar med aktiviteter för unga och gamla och för att göra orten attraktiv.

4. Metod och avgränsningar

4.1 Betydande miljöpåverkan och avgränsningar

Om en översiktsplan ger förutsättningar för bebyggelse, infrastruktur och annan markanvändning med miljöpåverkan ska en miljöbedömning göras. I Gargnäs fall anger planen förutsättningar för ökad bebyggelse och verksamheter, även om några stora förändringar inte är aktuella. Planområdet berörs dessutom av några riksintressen där bl.a. Gargån rinner genom byn och ut till Vindelälven. Miljöbedömning har därför genomförts. Denna är geografiskt avgränsad till planområdet för den fördjupade översiktsplanen för Gargnäs, se figur 1 nedan. Vi har valt att fokusera miljöbedömningen på följande frågor:

- Social och ekonomisk hållbarhet (dialog, samverkan, lokal service, företagande, kompetensförsörjning)
- Byggnad för boende och verksamheter (utvecklingsmöjligheter, risker)
- Natur- och kulturmiljöer (riksintressen, lokala värden, konsekvenser för natur, kultur, friluftsliv)
- Infrastruktur (vägkommunikationer, digitala nät, energi, VA, avfall)
- Miljö kvalitetsnormer för vatten. Miljömål och folkhälsomål.

4.2 Utgångspunkter för hållbarhetsbedömningen

Sorsele kommun har valt att utvidga den lagstadgade miljöbedömningen till en ”Hållbarhetsplan” och då utgått från följande i bedömningen:

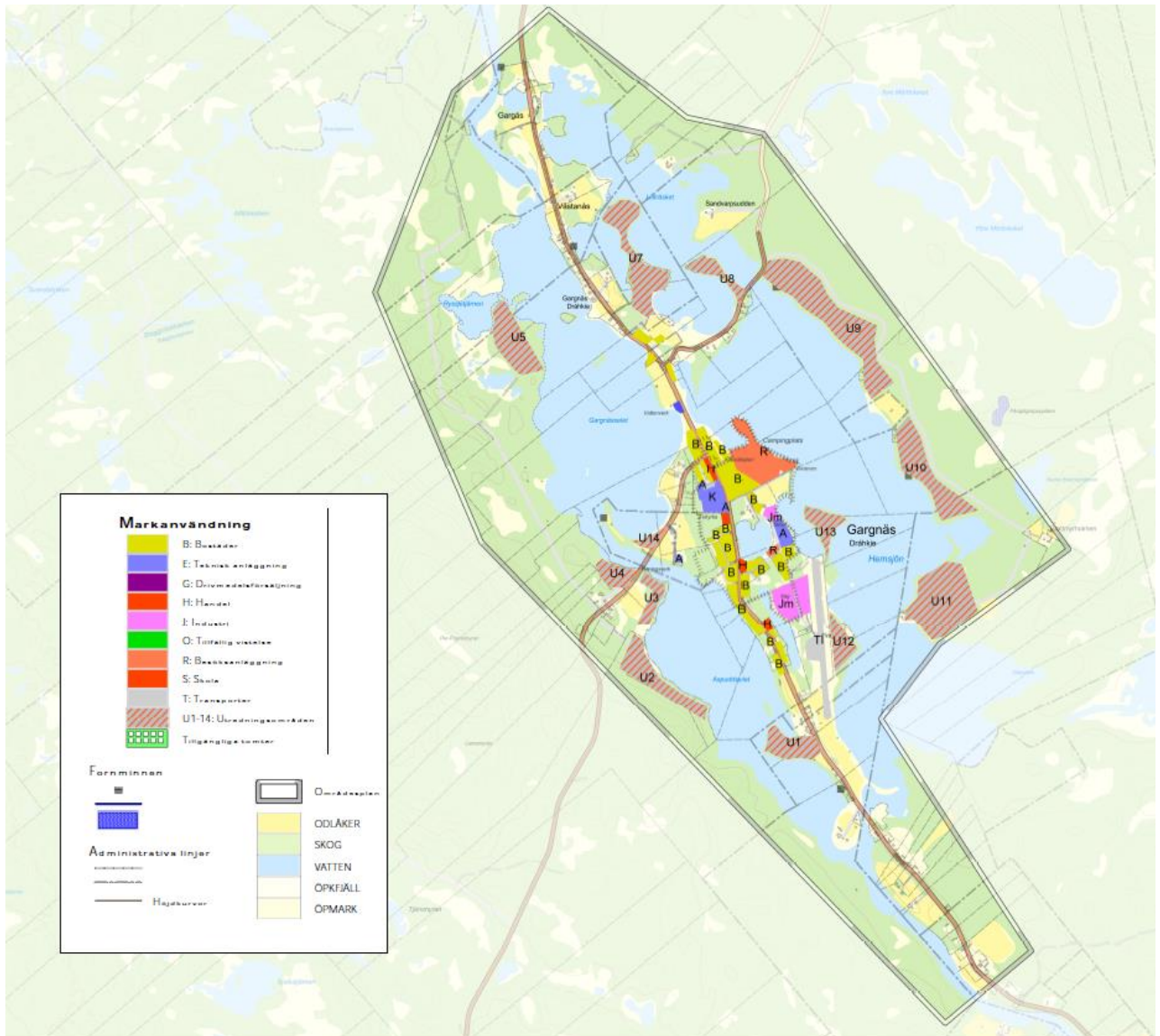
Dialogmöten

Dialogmöten med allmänhet och företag, och de synpunkter som där framkommit, är en mycket viktig utgångspunkt. Se mer i avsnitt 2.

Miljöbalkens regler för miljöbedömning av planer (se mer i MB 6:12)

Här anges bl.a. att MKB ska bedöma planens betydande miljöpåverkan som kan uppkomma med avseende på biologisk mångfald, befolkning, hälsa, djur- och växtliv, mark, vatten, luft, klimat, materiella tillgångar, landskap, bebyggelse, forn- och kulturlämningar och kulturarv. Rimliga alternativ ska bedömas och jämföras

med nollalternativ. Åtgärder för att förebygga eller motverka betydande negativ miljöpåverkan ska även redovisas.

Figur 1. Planförslag FÖP Gargnäs 2030.

Sorsele som Ekokommun

Redan 1992 beslutade Sorsele Kommunfullmäktige att kommunen ska arbeta systematiskt för en ekologiskt, ekonomiskt och socialt hållbar utveckling. Fokusområden (4) för det fortsatta arbetet med Sorsele Ekokommun är:

- Attraktivitet och social hållbarhet
- Konsumtion och upphandling
- Utepedagogik och entreprenörskap
- Naturresurser och ekoturism
- Jordbruk, skogsbruk och rennäring med vidareförädling
- Energihushållning

Lokal utvecklingsstrategi

Kommunfullmäktige fastställde 2014 en Lokal utvecklingsstrategi (LUS) för Sorsele kommun (5). LUS är Sorsele kommuns samlade plan för en hållbar tillväxt och därigenom en viktig utgångspunkt för all planering med bl.a. satsningar på dialog och samverkan, kompetensutveckling, infrastruktur, innovation, jämställdhet, marknadsföring och miljöhänsyn.

Viktiga utgångspunkter för den fördjupade planeringen är dessutom den kommun-övergripande ”**Översiktsplan 2030 för Sorsele kommun**” (1) samt **Områdesplanen för Gargnäs från 1983** (3).

5. Delaktighet och social hållbarhet

Utgångspunkter och behov

Social hållbarhet är ett brett begrepp och handlar t.ex. om att ett område är livskraftigt med tillräckligt befolkningsunderlag och barn och ungdomar. Det handlar också om tillgång till service och mötesplatser, tillgänglighet, trygghet, jämställdhet, hälsa och integration. Dialog och lokalt engagemang är grundstenar för en Ekokommun och för alla byar. Ett av Sorseles prioriterade ekoområden är ”Attraktivitet och social hållbarhet” med extra fokus på barn/ungdomar och tjejers/kvinnors villkor.

Utmaningar och behov i planeringen

- Bibehålla/öka service och befolkningsunderlag samt förbättra byns attraktivitet.

Planförslaget – FÖP Gargnäs 2030

Kommunen har under arbetet med ÖP och FÖP genomfört flera medborgardialoger (se kap. 2). Dialogmöten hålls även löpande mellan företagare, politiker och tjänstemän. I byn finns ett aktivt föreningsliv med Gargnäs Intresseförening och många andra föreningar, som lägger ner mycket ideellt arbete på trivsel och aktiviteter. Det finns många idéer i byn kring social hållbarhet, inte minst kring hur mötesplatser och aktiviteter i naturen kan bidra till trivsel och även företagande. Samtidigt finns en oro över den framtida servicen i byn. Befolkningen, och inte minst barn och ungdomar, har minskat kraftigt under många år. Skolan är nedlagd, resurserna för distriktssjukvård och brandvärn är begränsade och affären behöver ett större kundunderlag.

Ett tillräckligt stort befolkningsunderlag och ett aktivt företagande är förutsättningar för att upprätthålla en god service på sikt. FÖP ger därför förutsättningar för byggande av bostäder, fritidshus och verksamheter i attraktiva lägen. Den lokala servicen är högt prioriterad i FÖP. Affären, förskolan och kyrkan är viktiga service- och samlingspunkter. Förskolan är dessutom en viktig grund för kunskaper om natur och miljö i byn. Därtill finns camping och Wäckerlins B&B. FÖP pekar ut flera samlingsplatser för friluftsliv i byn som viktiga värden att bevara och utveckla, t.ex. bobbacke, badplatser, området runt Prästsjön och Hemsjön, elljusspår, skoterleder mm. Tillgänglighet och goda kommunikationer är också viktiga sociala frågor (se mer om detta i avsnitt 9).

Hållbarhetsbedömning och alternativjämförelse

Planen lyfter tydligt fram viktiga mötesplatser i byn som ska bevaras och utvecklas för att skapa trivsel. En bibehållen grundservice är en bas för trygghet och trivsel. FÖP fokuserar på att skapa planmässiga förutsättningar för inflyttning och service. Förskolan är mycket viktig för byn och Sorsele kommun tog 2017 beslut om att förskolan ska vara kvar eftersom den är en förutsättning för att barnfamiljer ska vilja bo i och flytta till området. Affären är helt nödvändig och FÖP lyfter fram behovet av att samordna service kring dagligvaror och annat (”service point”). FÖP Gargnäs 2030 ger inga klara svar på viktiga sociala frågor som hur skolbyggnaden kan nyttjas (berör både social hållbarhet och företagande).

Områdesplanen från 1983 utgick från betydligt fler boende i området och ett mer aktivt brukande av marken. Den planen fokuserade på fysiska platser för boende och service och i mindre utsträckning på sociala värden och dialoger.

Åtgärder för delaktighet och social hållbarhet (planåtgärder i kursiv stil)

- *Använda dialoger i ett tidigt planeringsskede (för löpande informationsutbyte, vid fortsatt arbete med utredningsområden m.m.)*
- *Genom utredningsområdena skapa förutsättningar för attraktiva boenden och därigenom inflyttning och bibehållen service.*
- *Se till att angivna områden för mötesplatser och friluftsliv sparas inom utredningsområdena samt att tillgängligheten till naturen blir fortsatt god.*
- *I samråd med byn fortsätta att undersöka möjligheterna för att nyttja skolbyggnaden samt hur pensionärsboenden ska se ut i framtiden.*

6. Företagande och ekonomisk hållbarhet

Utgångspunkter

Ekonomisk hållbarhet handlar om att hushålla med knappa resurser, t.ex. stimulera företagande med lönsamhet och fler arbetstillfällen, tillgång till kompetens, samverkan och resurshushållning. Sorsele vill som ekokommun särskilt stimulera ett hållbart nyttjande av naturresurser, t.ex. en besöksnäring med bas i natur- och kulturvärden samt produktion och ökad lokal vidareförädling inom jordbruk, skogsbruk och rennäring. Lokala aktörer ska uppmuntras att delta i upphandlingar. Skolans arbete med entreprenörskunskap, miljö och utepedagogik ska vara prioriterat i Sorsele ekokommun.

Utmaningar och behov i planeringen

- Skapa planmässiga förutsättningar för ett varierat och flexibelt företagande i byn.
- Förbättrad infrastruktur i området (se mer i avsnitt 9).
- Tillvarata och förädla lokala resurser ännu mer.
- Ännu fler lokala entreprenörer behövs, inte minst kvinnor.
- Förbättrad kompetensförsörjning.

Planförslaget – FÖP Gargnäs 2030

I och kring Gargnäs drivs ca 30 företag i olika former (exkl. rena skogsägare) och som är verksamma inom transport, entreprenad, skog och trä, besöksnäring och service m.m. Ett fåtal av företagen drivs dock av kvinnor. Naturen är en stor resurs för både boende och företag. Byn har väl utbyggt bredband. Gargnäs ligger relativt nära flera kommuncentran, vilket möjliggör arbetspendling. Kollektivtrafik och godstransporter behöver dock förbättras genom byn. Det finns stora möjligheter att både utveckla det befintliga näringslivet och nya verksamheter, t.ex. kopplat till vatten och besöksnäring.

För att ge goda förutsättningar för småföretagande anges i stor utsträckning ”flexibla” planområden för verksamheter i hela byn, där en kombination av boende och icke störande verksamheter möjliggörs. Många av utredningsområdena är anpassade för boende med naturnära verksamheter, t.ex. besöksnäring eller inom livsmedelsområdet. I första hand bör handel och service ligga centralt i byn, men vissa sådana verksamheter kan även rymmas inom den flexibla bebyggelsen. Affären med bränsleförsäljning är mycket viktig för byn. Inga nya områden finns utlagda för industriverksamhet, men kommunen ska ha beredskap om sådana behov uppkommer. Planen anger i genomförandedelen ett antal strategiska insatser som är viktiga för företagandet i Gargnäs och för en hållbar utveckling:

- Kommunen ska underlätta för lokala aktörer vid upphandling, genom t.ex. utbildning, relevanta miljökrav och samverkan.
- (För)skolan ska prioritera entreprenörskunskap och utepedagogiska inslag om natur och kultur.
- Ökad satsning på lokala utbildningar, distansteknik och samarbete med forskning och högre utbildning.
- Stödja företag som arbetar med ekosystemtjänster, lokala naturresurser och förädling, t.ex. inom jordbruk, rennäring, skogsbruk och besöksnäring.
- Särskilt fokus på coachstöd till kvinnliga företagare i startfasen.

Planens konsekvenser för företagande av riksintresse samt jordbruk

Båda sidor om Gargån/Hemsjön används av rennäringen som flyttled och tidvis som betesmark. Även själva sjön fungerar ibland som flyttled. Vid fortsatt arbete med utredningsområdena är vidare samråd med rennäringen viktigt. Barriäreffekter ska inte skapas för rennäringen.

Jordbruksmark har ett starkt skydd, även om det inte är formellt riksintresse. Planen anger att jordbruk och livsmedelsförädling är mycket viktigt och ska uppmuntras. Brukningsvärda jordbruksmarker ska inte exploateras. Kantzoner till jordbruksmark samt mindre arealer som inte kan brukas och som har dålig arrondering kan dock vara lämpliga för bebyggelse. Jordbruksmark av varierande kvalitet finns bl.a. inom utredningsområdena U6, U10 och U11.

Hållbarhetsbedömning och alternativjämförelse

Den nya planen skapar bättre förutsättningar för att kombinera boende och småföretagande i nya och befintliga områden. Många av utredningsområdena är lämpliga för sådana kombinationer, inte minst kopplat till besöksnäringens utveckling. Planen lyfter tydligt fram affärens roll som servicecentrum. Bibehållen grundservice och ökad samordning av tjänster är mycket viktigt för byns attraktionskraft och företagande.

En hållbar företagsutveckling är central i Sorsele som ekokommun. Generellt ger företagandet i Gargnäs liten miljöbelastning och få störningar. Effektivare kollektivtrafik och gods-transporter behövs dock, både för näringslivet och miljön. Planens strategier med satsningar på entreprenörstänkande och hållbarhet i förskola/skola och nyföretagande är viktiga, liksom att underlätta för lokal upphandling, förädling och nyttjande av ekosystemtjänster. Satsningar på jämställdhet och fler kvinnliga entreprenörer behövs.

Näringar kopplade till den lokala naturen, som jordbruk, skogsbruk, rennäring och besöksnäring, är viktiga i Gargnäs, men kan utvecklas mer och fler entreprenörer behövs. Hållbarheten inom jordbruk och rennäring handlar till stor del om att bruka marken och helst öka antalet företag. Det är positivt att planen vill utveckla livsmedelssektorn och bevara värdefull jordbruksmark, både ur företags- och landskapsperspektiv. Kunskapsunderlaget om värdeområden för jordbruk och rennäring behöver fördjupas inom de planerade utredningsområdena, så att negativ påverkan undviks.

FÖP Gargnäs 2030 fokuserar mer än den tidigare områdesplanen på behov av strategiska möjligheter till ökat nyttjande av lokala naturresurser samt på flexibla planlösningar för att möta småföretagens behov.

Åtgärder för företagande och ekonomisk hållbarhet

- *Planera för flexibla områden för boende och företagande. Nya utredningsområden i attraktiva lägen som möjliggör företagande med behov av ytor och närhet till vatten/natur.*
- *Hålla god planberedskap för nya verksamheter.*
- Strategiska insatser för ett hållbart företagande, t.ex. rådgivning, stöd, samverkan för ökad lokal upphandling, nyttjande/förädling av ekosystemtjänster och lokala råvaror, fler kvinnliga entreprenörer, stöd till företagens arbete med miljöanpassning, lokala utbildningar och entreprenörstänkande i förskola/skola.

- Stimulera vatten- och naturnära företagande och aktiviteter samt ökad småskalig företagsamhet och vidareförädling inom jord/mat och skog/trä.
- Verka för bättre kollektivtrafik och samordning av transporter.

7. Bebyggelse och boendemiljöer

Utgångspunkter

FÖP ska planera för lämpliga områden för bostäder och verksamheter. Säkerhetsfrågor ska beaktas, t.ex. risk för radon, erosion och översvämning. Bygandet ska ta hänsyn till natur och miljö samt främja människors hälsa, t.ex. genom rätt lokalisering, sunda materialval och byggmetoder samt en god utomhusmiljö. Kommunen vill skapa attraktiva boendemiljöer och främja ett hållbart byggande.

Utmaningar och behov i planeringen

- Skapa en blandad bebyggelse med ökat inslag av permanentus.
- Bygga i attraktiva lägen utan att påverka riksintressen eller andra skyddsvärda miljöer.

Planförslaget – FÖP Gargnäs 2030

Behov och förutsättningar för bostäder beskrivs närmare i kommunens Bostadsförsörjnings-program (6) samt i den kommunövergripande översiktsplanen (1).

Planerad expansion av bebyggelse ligger inom hela planområdet och till största del vattennära. Den tillkommande bebyggelsen är utlagd inom utredningsområden, där utformning och olika intressen måste studeras närmare. Områdena ska vara flexibla och möjliggöra i första hand permanent- men även fritidsboende, gärna kombinerat med småföretagande.

I FÖP 2030 prioriteras att Gargnäs karaktär med odlingslandskap och närhet till vatten ska behållas. Ny bebyggelse ska anpassas till den befintliga. Områden och stråk med skog och vatten ska bevaras mellan bebyggelse för att behålla naturkänslan och ge närhet till friluftsliv. Bebyggelsen ska vara varierad, gärna med olika upplåtelseformer. Särskilt fokus ska läggas på att utrymmen sparas/skapas för friluftsliv, sociala mötesplatser och aktiviteter, inte minst för barn och barnfamiljer.

Gargån, som är helt oreglerad, rinner genom större delen av planområdet. Riskkartor redovisas i FÖP 2030 utifrån 100-årsflöden och högsta dimensionerade flöde. Planen föreslår ingen ny bebyggelse inom områden för 100-årsflöde och fungerande beredskapsplaner finns.

Åsen i byns centrala del är ett riskområde för radon, men förhöjda halter kan förekomma även på andra platser, beroende på markens genomsläpplighet och byggnadernas utformning. Riskförhållanden ska utredas närmare vid detaljplanering och nybebyggelse och vid behov ska byggnader uppföras radonsäkert.

Den planerade bebyggelsens effekter på riksintressen redovisas i övriga kapitel i denna MKB.

Bebyggelsen bedöms inte påverka miljökvalitetsnormerna för vatten, se avsnitt 8 och 9.

Hållbarhetsbedömning och alternativjämförelse

Den kommunövergripande översiktsplanen innehåller tydliga riktlinjer för ett hållbart och miljöanpassat byggande. Inom planområdet finns risker för översvämningar och förhöjda radonhalter. Kunskaper och beredskap kring detta finns, men fördjupade undersökningar är nödvändiga i samband med detaljplanering av utredningsområdena. Klimatförändringarna kommer även att skapa nya förhållanden och kunskaper om detta behöver ständigt uppdateras.

Utredningsområdena ligger runt hela byn och till stor del vattennära. Detta kan skapa boenden som är mycket attraktiva och som även ger möjligheter till företagande med behov av yta och närhet till natur och vatten. För att behålla byns naturnära karaktär är det mycket viktigt att ordentliga stråk och områden med skog och naturmark bevaras inom och mellan nya bebyggelseområden. Detta är också viktigt för att skapa bra livsmiljöer och mötesplatser, inte minst för barn. Planen lyfter tydligt fram flera lokala värdemiljöer som är viktiga att bevara och utveckla. Vid dialogmötena framfördes många synpunkter om att förbättra möjligheterna för pensionärer och äldre att bo kvar i byn när de vill sälja sina hus. Planen ger dock här inga färdiga lösningar.

Områdesplanen från 1983 har en likartad inriktning som FÖP Gargnäs 2030. En rad nya utredningsområden har nu lagts till och mindre revideringar har gjorts i befintliga områden. FÖP Gargnäs 2030 eftersträvar vidare en mer flexibel planläggning med möjligheter till blandad bebyggelse, gärna kombinerat med småföretagande. Den nya planen lyfter i betydligt högre grad fram värden för natur, miljö och friluftsliv.

Åtgärder för bebyggelse och boendemiljöer

- *Bibehålla byns karaktär med varierad bebyggelse och öppna odlingslandskap samt närhet och tillgänglighet till natur och vatten för både boende och allmänhet.*
- *Skapa väl tilltagna fastigheter med som även ger möjlighet till företagsverksamheter samt goda utomhus- och lek miljöer.*
- *Fortsätta att undersöka möjligheter till lämpliga boenden för äldre.*
- *Beakta risker med översvämning och radon vid detaljplanering av utredningsområdena och vid byggande.*
- *Ge god information och ställa krav på energihushållning och miljöanpassning vid byggande (enligt policy i ÖP).*

8. Natur- och kulturmiljöer samt friluftsliv

Utgångspunkter

Värdefulla eller känsliga natur- och kulturmiljöer ska bevaras och utvecklas. Hänsyn ska tas till landskap och biologisk mångfald samt till värdefulla områden för friluftsliv och besöksnäring. Områden och värden av riksintresse ska skyddas. För vattenmiljöer ska en ekologiskt och kemiskt ”god vattenstatus” eftersträvas enligt EU:s vattendirektiv (11).

Sorsele kommun betonar att ekologisk, social och ekonomisk hållbarhet så långt som möjligt ska kombineras i värdefulla natur- och kulturmiljöer. Naturresurser, friluftsliv och besöksnäring ska utvecklas på ett hållbart sätt.

Utmaningar och behov i planeringen

- Bevara Gargnäs karaktär med lättillgänglig natur och värdefulla vatten- och jordbrukslandskap, samtidigt som fler områden används för bebyggelse i attraktiva lägen.
- Förbättra kunskaperna om lokala natur- och kulturvärden.
- Skapa ökad affärsnytta utifrån förnybara naturresurser i byn och stimulera ett fortsatt brukande av natur- och kulturmiljöer.

Planförslaget – FÖP Gargnäs 2030

Planen betonar att Gargnäsområdet har stora styrkor i sin närhet till vatten / natur och den livskvalitet och friluftsliv som detta innebär. Ännu fler aktiviteter kan skapas, inte minst med koppling till vattenmiljöerna, och som kan gynna både friluftsliv och företagande. Viktiga lokala natur- och friluftsområden är t.ex. strandområdena, Görjviken, områdena runt elljusspåret, campingen och Prästtjärn m.fl. Jordbruket och det öppna landskapet i byn är också av stor vikt och förutsätter ett aktivt brukande. Områden med skog/natur (gröns stråk) och vatten (blå) ska bevaras och bindas samman inom utredningsområdena.

Passager och tillgänglighet till vatten ska säkras. Planen innehåller utredningsområden för bebyggelse som ingår i Gargnäs LIS-områden (U1,U4,U6,U11), men också strandnära områden som ligger utanför LIS. Nya LIS-områden pekade inte ut i detta läge, men kan ev. behövas senare om byggnationer inom strandskyddszon blir aktuellt. De kända kulturvärdena handlar i hög grad om värden som finns i natur- och odlingslandskapet, inkl. olika fornlämningar. Kunskap och dokumentation av kulturvärden behöver stärkas.

Planens näringslivsdelar fokuserar mycket på att skapa fler arbetstillfällen utifrån ett bättre nyttjande av lokala naturresurser och ekosystemtjänster, t.ex. inom besöksnäring och jordbruk.

Planens konsekvenser för riksintressen samt miljökvalitetsnormer vatten

Planförslaget innehåller flera utredningsområden för bostäder och verksamheter som delvis ligger inom eller gränsar till riksintressen för naturvård, kulturmiljö och friluftsliv, oftast med Gargån i centrum, som tillflöde till Vindelälven. Planen anger vilka intressen som finns i anslutning till områdena samt, på en övergripande nivå, hur värdena kan påverkas och ska skyddas. Planen beskriver att risken för konflikter mellan riksintressen är liten eftersom naturvård, kulturmiljö, friluftsliv och rennäring alla har behov av att naturen skyddas.

Sjöar och vattendrag inom planområdet håller god kemisk status, undantaget kvicksilver m.m. där förhöjda halter kan finnas i hela Sverige (12). Gargåsystemets ekologiska status bedöms överlag som "måttlig" p.g.a. markanvändning och tidigare flottning, men många restaureringsåtgärder är nu genomförda uppströms byn. En ökad igenväxning är tydlig i delar av vattendragen genom byn. Vid framtida bebyggelse i utredningsområdena ska riskerna med ökad ytvattenavrinning minimeras, t.ex. genom att bevara markens naturliga infiltrationsförmåga, funktionella kantzoner mot vattendrag samt grönstråk mellan områdena.

Hållbarhetsbedömning samt alternativjämförelse

Planförslaget redovisar befintliga områden och objekt av riksintresse eller stort allmänintresse för naturvård, kulturmiljö och friluftsliv. Planen ger många exempel på lokala platser och värden för friluftslivet som bör bevaras och utvecklas. Utifrån nuvarande kunskapsläge bedöms intressena kunna skyddas väl och inte motverka varandra. Närmare undersökningar krävs dock i samband med detaljplanläggning, t.ex. kring hur exploatering påverkar tillgängligheten till vatten, viktiga kantzoner och lokala kulturvärden. Tillräckligt stora stråk och områden behöver sparas mellan och inom tillkommande utredningsområden. Strandskyddet kan påverkas negativt av planerad byggnation, men planen anger tydligt att stor hänsyn ska tas till så väl ekologiska kantzoner som allmänhetens tillgänglighet till stränder. Med planerade skyddsåtgärder ska områdets vattenstatus inte försämrast.

För natur- och kulturvärden och byns utveckling är det av stor vikt att jordbruksmarken i Gargnäs brukas aktivt. Fler unga brukare behövs. Att intressera unga företagare för aktivt jordbruk och rennäring är mycket viktigt för att levandegöra och bibehålla de kulturella värdena.

Områdesplanen från 1983 redovisade kortfattat befintliga riksintressen och värden för naturvård, kulturmiljö och friluftsliv, men planen sade lite om hur värdena kan utvecklas och tillgängliggöras. Sedan 1983 har delar av odlingslandskapet slutat brukas och vuxit igen.

Åtgärder för natur- och kulturmiljöer samt friluftsliv

- *Spara väl tilltagna områden och stråk med skog (grön miljö) och vatten (blå) inom och mellan de nya utredningsområdena.*
- *Fördjupade utredningar av riksintressen och andra skyddsvärda miljöer vid detaljplanering av utredningsområden.*
- *Bevara och utveckla lättillgängliga friluftsmiljöer, t.ex. Gargån, strandmiljöerna och områdena runt elljusspår, bad- och idrottsplatser.*
- *Bevara jordbrukslandskapet genom ett aktivt brukande.*

- Undvika negativ påverkan på vattenmiljön genom föreslagna skyddsåtgärder i utredningsområdena (gröna stråk, naturlig infiltration, kantzoner m.m.).
- Förbättra vattenstatusen i Gargåsystemet genom planerade restaureringsåtgärder, översyn av befintliga kantzoner och dikesutsläpputsläpp, försök att begränsa igenväxningen i Gargån m.m.
- Öka kunskaper och intresse för företagande i natur- och kulturmiljöer, hållbar fisketurism samt brukande av jordbruksmarker, t.ex. genom utbildningar, rådgivning och coachning vid affärsplanering (se mer i avsnitt 6).

9. Teknisk försörjning och infrastruktur

Utgångspunkter

För att kunna planera och bygga i större byar krävs god tillgång till vatten, avlopp, avfallshantering, energiförsörjning och övrig infrastruktur. Bra bredband och mobilnät blir också en allt viktigare del av infrastrukturen. God hushållning med energi ska vara en utgångspunkt i alla led. De tekniska systemen ska, så långt som möjligt, vara kretsloppsanpassade och effektiva.

Utmaningar och behov

- Minska bilberoendet och förbättra funktion och tillgänglighet i kollektivtrafik och digitala system.
- Renoveringsbehov i VA-nätet.
- Öka kunskap och delaktighet hos alla vid inköp, källsortering och energihushållning.

Planförslag – FÖP Gargnäs 2030

Det kommunala VA-systemet i Gargnäs har god kapacitet och vattnet håller god kvalitet, men med förhöjda fluoridhalter. Ett fastställt vattenskyddsområde från 1992 finns. Avloppsreningen fungerar mestadels väl genom traditionell kemfällningsteknik. Det finns stora behov av renoveringar av VA-nätet. De yttre delarna av byn har enskilda lösningar för VA och sådana system kommer också att behöva utformas för tillkommande bebyggelse inom vissa utredningsområden.

Hela Gargnäs ingår i Sorsele kommuns kärnhämningsområde för avfall, där även de nya utredningsområdena kommer att ingå. Därutöver finns en återvinningsstation för tidningar och förpackningar samt en kommunal återvinningscentral för sortering av övrigt avfall.

Olika åtgärder kring energihushållning har genomförts i kommunala fastigheter och en ny bergvärmeanläggning planeras för förskolan. I övrigt består uppvärmningen i byn av privata lösningar; främst värmepumpar och biobränslen samt direktel/ved i vissa fritidshus och äldre byggnader. Det stora problemet energimässigt handlar om osäkerhet kring hur vissa lokaler ska nyttjas, t.ex. den gamla skolan och pensionärshuset.

Gargnäs ligger relativt väl till för vägkommunikationer med närhet till flera större serviceorter. Bussavgångarna är dock sällan anpassade till arbetspendling eller kvällsaktiviteter och godstransporterna går ofta förbi Gargnäs och direkt till Sorsele. Bredband finns, men ger inte alltid full kapacitet. Trafiken genom byn är relativt begränsad, men flera påpekade vid dialogerna att hastigheterna inte hålls.

Planen betonar att hållbarhet börjar med förbättrad konsumtion och hushållning, t.ex. att minimera transportbehov och energianvändning, att köpa produkter som är giftfria och som lätt kan återvinnas. God information kring detta är mycket viktigt, liksom att krav ställs vid inköp och upphandling.

Hållbarhetsbedömning och alternativjämförelse

VA-nätet i Gargnäs är, liksom i andra delar av landet, i behov av renoveringar. Grundvattenförekomster ska enligt EU:s vattendirektiv hålla god kemisk och kvantitativ status (11). Grundvattentillgången och det kommunala vattnet i Gargnäs håller god kvalitet (utom fluorid) och har tillräcklig kapacitet för planerade utbyggnader. Vattenskyddet bedöms som tillfredsställande utan några stora risker. Avloppsreningen fungerar överlag väl, men behöver kretsloppsanpassas mer, t.ex. genom bättre nyttjande av slammet. Vid detaljplanering av vissa utredningsområden är en viktig fråga att närmare undersöka lämpliga VA-lösningar. Utifrån jordarter och avstånd ska VA kunna lösas bra, men bör så långt som möjligt samordnas för att undvika enskilda anläggningar för varje fastighet.

Gargnäs har en väl utbyggd avfallshantering med kärllämnings samt en mycket god service för källsortering. Utökad information behövs, liksom förbättrat eget ansvar.

Gargnäs har överlag en god energihushållning vad gäller lokaler och uppvärmning. Information och krav på energihushållning är viktigt vid nybyggnationer. Miljöanpassade fordon och bränslen behöver utvecklas mer i hela kommunen. Kollektivtrafik och godstransporter behöver också förbättras.

Sedan den gamla områdesplanen antogs 1983 har digitala system och källsortering av avfall byggts ut mycket i Gargnäs och nya uppvärmningskällor har tagit stor andel (främst pellets och värmepumpar). Detta avspeglas i den nya översiktsplanen. För VA-systemen och transportsektorn är situationen ganska likartad som tidigare. Det är positivt att den nya planen betonar att det viktigaste steget handlar om god hushållning och miljöhänsyn redan vid konsumtion och upphandling.

Åtgärder för teknisk försörjning och infrastruktur

- Verka för förbättrade godstransporter direkt till byn samt kollektivtrafik med anslutningar som bättre passar för arbetspendling och kvällsaktiviteter.
- Förebyggande insatser och löpande renoveringar i det kommunala VA-nätet.
- Närmare undersökning av enskilda/gemensamma VA-lösningar för nya utredningsområden.
- Löpande uppföljning av risker och beredskap för den kommunala vattentäkten och inom vattenskyddsområdet.
- Fortsatt undersökning av lösningar för pensionärsboende samt nyttjande av de gamla skollokaler.
- Information/krav om energihushållning vid byggande.
- Ökad information till allmänhet och företag om olika lösningar för avfallshantering och källsortering. Ökat eget ansvarstagande.

10. Måluppfyllelse

10.1 Miljökvalitetsmål

Det finns 16 nationella miljökvalitetsmål samt ett övergripande "generationsmål", som tillsammans beskriver tillståndet i den svenska miljön och mål som vi ska uppnå till år 2020 (8). Nedan sammanfattas dagsläget och den nya planens effekter på de miljömål som är aktuella i Gargnäs.

Begränsad klimatpåverkan och frisk luft

Gargnäs har överlag mycket god luftkvalitet. FÖP Gargnäs 2030 vill arbeta för god energihushållning och uppvärmning i byggnader samt förbättrad kollektivtrafik och transportsamordning. Det senare är en viktig miljöfråga för Gargnäs, men hänger mycket på andra aktörer. Klimatförändringarnas effekter på natur, rennäring, besöksnäring, översvänningsrisker m.m. kommer att följas upp och beredningsplaner kan behöva revideras.

Bara naturlig försurning, ingen övergödning, grundvatten av god kvalitet samt levande sjöar och vattendrag
Gargåsystemet har generell god vattenkvalitet och omfattande restaureringsåtgärder har genomförts. Det är viktigt att bevara fungerande kantzoner i de nya utredningsområdena. Utflöden av sediment och partiklar behöver också begränsas, både inom och uppströms planområdet. Igenväxning förekommer i grunda vatten och stillastående områden, särskilt under varma och torra somrar. Det kommunala dricksvattnet håller god kvalitet. Vissa risker finns vid översvämningar, men beredskapen för detta är god. Planerad bebyggelse bedöms inte påverka yt- eller grundvatten negativt om risker för ytvattenavrinning förebyggs som planerat. God vattenstatus kan bibehållas/uppnås.

Giftfri miljö

Utomhusmiljön i Gargnäs är ren, med god vattenkvalitet samt mycket låga utsläpp från verksamheter. Även i Sorsele kommun omger vi oss dock med mängder av främmande ämnen i produkter i vardagen. Den nya planen vill sprida mer kunskap och information om konsumtion och miljö och fokuserar på tydligare miljö- och kvalitetskrav vid upphandlingar.

Säker strålmiljö

Delar av planområdet (åsen längs Byavägen) har förhöjd risk för markradon, som ska beaktas. Området drabbades efter Tjernobyl av förhöjda cesiumhalter i naturen, men halterna minskar successivt och innebär idag inga särskilda restriktioner.

Myllrande våtmarker, levande skogar, ett rikt odlingslandskap och ett rikt växt- och djurliv

Inom planområdet ryms många värdefulla naturmiljöer, ofta kopplade till Gargåsystemet. Riksintressen och andra höga naturvärden redovisas i den nya planen och ska skyddas i den framtida planeringen. I Gargnäs finns ett öppet / fragmenterat jordbrukslandskap, som är beroende av ett aktivt brukande. Stråk och områden med skog och vatten ska sparas inom och mellan exploateringsområden. Tillgängligheten till vatten ska bevaras.

God bebyggd miljö

Gargnäs erbjuder en mycket god livsmiljö med bra boende och ett rikt friluftsliv- och föreningsliv. Luftmiljön och bullersituationen är mycket god. Viktiga kulturvärden finns bl.a. i odlingslandskapet och i naturen i övrigt, men kunskaperna om kulturvärdena behöver förbättras. Gargnäs har kommit långt inom energihushållning och källsortering.

Den nya planen vill arbeta vidare med ovanstående områden samt fokusera mer på bl.a. miljöanpassat byggande, god tillgänglighet, hållbara transporter samt information och marknadsföring av natur- och kulturmiljöer. När nya områden exploateras är det viktigt att spara lättillgängliga naturstråk och friluftsområden, både för närheten till vardagsmotion och för byns karaktär. En förutsättning för en god bebyggd miljö är att den sociala hållbarheten med godtagbar service kan upprätthållas.

10.2 Folkhälsomål

Det finns idag 8 nationella Folkhälsopolitiska målområden, som ska leda till ”en god och jämlik hälsa i befolkningen” (9). Därtill lyfts den psykiska hälsan särskilt fram inom Västerbottens landsting. Nedan bedöms hur folkhälsomålen uppfylls idag, samt vilka förändringar FÖP Gargnäs 2030 kan förväntas leda till.

1. Det tidiga livets villkor
2. Kunskaper, kompetenser och utbildning
3. Arbete, arbetsförhållanden och arbetsmiljö
4. Inkomster och försörjningsmöjligheter
5. Boende och närmiljö
6. Levnadsvanor
7. Kontroll, inflytande och delaktighet
8. En jämlik och hälsofrämjande hälso- och sjukvård

Gargnäs erbjuder en mycket god livsmiljö med bra boende och skola, utmärkt yttre miljö, goda sociala nätverk, relativt låg arbetslöshet, ett aktivt småföretagande och föreningsliv och ett rikt friluftsliv. Grundläggande service finns, men kollektivtrafik och kommunikationer behöver förbättras. Ohälsotalen är högre och medellivslängden i Sorsele kommun är lägre än i landet och länet som helhet (10). Precis som i övriga landet har den psykiska ohälsan ökat i hela kommunen under flera år.

Många Gargnäsbor är aktiva och får god motion genom arbete, friluftsliv och idrott, skötsel av egna fastigheter m.m. I Gargnäs närområde produceras många livsmedel av hög kvalitet och många är också självförsörjande på vilt, fisk, potatis m.m. FÖP Gargnäs 2030 betonar att naturen ska bevaras i byn och vara lättillgänglig för alla, även om nya områden exploateras. Olika friluftsmiljöer och mötesplatser ska stärkas.

Företag och arbete är mycket viktigt för människors trivsel och hälsa. Bland företagen behövs kompetensförsörjning och fler entreprenörer, inte minst kvinnliga. FÖP lyfter fram Gargnäs möjligheter att skapa ännu mer av aktiviteter och företagande kopplat till naturen, vattenmiljön och maten.

FÖP Gargnäs 2030 fokuserar mycket på att öka människors delaktighet i planeringen genom fler och bättre dialoger. En trygg och stimulerande miljö är grundläggande för alla, inte minst för barnen. Förskolan, som har en småskalig och naturinriktad verksamhet, ska finnas kvar. Planen lyfter tydligt fram behovet av en säkrad och samordnad service i byn.

11. Uppföljning

De fördjupade översiktsplanerna med hållbarhetsbedömningar ska årligen följas upp av Kommunstyrelsen som en del i uppföljningen av alla översiktsplaner. Uppföljningens övergripande mål är att ge en kontinuerlig bild av hur *Sorsele utvecklas på ett långsiktigt hållbart sätt*. Val av parametrar / nyckeltal för uppföljningen ska diskuteras närmare med politiker och tjänstemän innan FÖP antas 2019.

Flertalet av de konsekvenser och åtgärder som beskrivs i denna hållbarhetsbedömning är kopplade till kommande exploatering av föreslagna utredningsområden. En närmare bedömning och avgränsning ska göras vid den detaljplaneläggning som då krävs. I samband med denna ska två huvudfrågor besvaras:

- Hur har hållbarhetsbedömningens åtgärdsförslag beaktats?
- Är föreslagna åtgärder tillräckliga eller krävs ytterligare åtgärder för att begränsa ev. negativa konsekvenser? Påverkan på vattenmiljön samt ev. påverkan på riksintressen och andra intressen ska ha särskilt fokus vid denna bedömning.

12. Samlad bedömning

Grunden för planering och hållbar utveckling är delaktighet. Under framtagandet av kommunens översiktsplan och den fördjupade översiktsplanen för Gargnäs har flera medborgardialoger hållits. Synpunkterna har till stor del handlat om att planera för attraktiva och flexibla boenden, bibehålla service samt att skydda och utveckla vatten- och friluftsmiljöer. Detta genomsyrar också FÖP. Exempel på andra frågor som lyfts fram i dialogerna är t.ex. företagsutveckling utifrån lokal natur och kultur, brukande av jordbruksmarken, satsningar på barn och entreprenörer samt behov av bättre kollektivtrafik och trafiksäkerhet. Två viktiga frågor som återkommit vid dialogmöten, men som inte fått någon lösning i planförslaget, är hur den gamla skolbyggnaden bäst kan nyttjas samt hur äldre ska kunna bo kvar i byn om de vill sälja sina hus, t.ex. till barnfamiljer. *Sammantaget bedöms dock dialogprocessen ha fungerat väl och varit ett viktigt underlag för planeringen.*

Den fördjupade översiktsplanen för Gargnäs ska skapa förutsättningar för en fortsatt hållbar utveckling samt ge ett mer detaljerat beslutsunderlag för fysisk och strategisk planering. Planen ska även ha särskilt fokus på näringslivsutveckling. Viktiga delar i detta är t.ex. de föreslagna utredningsområdena samt att möjliggöra

flexibel bebyggelse för både boende och småföretagande. Planen trycker också på vikten av att öka affärsnyttan av naturresurser, t.ex. inom livsmedel samt besöksnäring kopplat till natur och vatten, samt att hjälpa fler entreprenörer att komma igång, inte minst kvinnor. Effektivare kommunikationer och kollektivtrafik är mycket viktigt för näringslivet och för miljön. *FÖP Gargnäs 2030 bedöms överensstämma mycket väl med Sorsele som ekokommun genom att den utgår från dialoger samt diskuterar hur ekologisk, social och ekonomisk hållbarhet kan förenas.*

En översiktsplan ska redovisa riksintressen och viktiga allmänna intressen samt hur dessa ska hanteras. Planens utredningsområden och strategier handlar till stor del om att öka områdets attraktivitet genom att skapa fler möjligheter till boende och naturrära verksamheter nära vatten. I Gargnäs finns många höga natur- och kulturvärden samlade runt Gargån, med vatten och odlingslandskap som i hög grad påverkar trivsel och byns karaktär. I FÖP Gargnäs 2030 redovisas både riksintressen och mer lokala intressen. Planen anger tydligt att stråk och områden med skog och vatten ska sparas inom och mellan ytor som exploateras, liksom kantzoner och tillgänglighet vid vattendrag. Flera av utredningsområdena tangerar även olika riksintressen, som ska skyddas. *Avvägningarna mellan olika intressen bedöms vara rimliga och kunna bidra till en hållbar utveckling. Riksintressen redovisas tydligt med möjliga skyddsåtgärder. Närmare undersökningar är dock nödvändiga i samband med detaljplanläggning av föreslagna utredningsområden.*

Ett problem i flera frågeställningar är att kommunen ”inte äger frågan själv”. Detta gäller i Gargnäs t.ex. frågor om kommunikationer och service. Kommunen ska, tillsammans med företag och ortsbefolkning, tydligt framföra sina åsikter och samverka lokalt. Affärsservice, inflyttning m.m. styrs ytterst av privata beslut, men kan stimuleras mycket av möjligheter till byggande, tillgång till förskola m.m. *FÖP Gargnäs 2030 belyser dessa frågor väl, även om det inte finns några givna lösningar.*

Översiktsplanen bedöms vidare ligga väl i linje med miljö kvalitetsmålen, folkhälsomålen och relevanta miljö kvalitetsnormer, även om konsumtionsmönster och energiförbrukning, framför allt transporter, gör att även Gargnäs har ett alldeles för stort ”ekologiskt fotavtryck”. Problemen bedöms främst ligga i att klara målet för Begränsad klimatpåverkan. Bättre lönsamhet för lantbruket krävs för att klara Ett rikt odlingslandskap på sikt. Förebyggande hälsoarbete behöver också prioriteras mer, inte minst vad gäller den psykiska hälsan. Grundläggande service i byn och fortsatt tillgänglighet till vattendrag måste säkras inom ramen för målet God bebyggd miljö.

I Gargnäs finns en fantastisk miljö och god social samvaro med flera aktiva föreningar och driftiga entreprenörer. Samtidigt finns tydliga problem med en minskad befolkning, för få barn och ett svagt serviceunderlag. För Gargnäs framtid och även företagets möjligheter är det mycket viktigt att förskola, affär och annan grundservice bibehålls. Fler platser för verksamheter och attraktiva boenden behöver utvecklas enligt riktlinjerna i FÖP och ännu fler entreprenörer behövs, inte minst inom besöksnäringen. Aktiviteter och företagsverksamheter kan utvecklas mer, kopplat till natur, vatten och livsmedel.

Sammantaget bedöms den nya planen tydligt fokusera på att bibehålla Gargnäs naturnära karaktär, samtidigt som en nödvändig expansion möjliggörs. En ekonomisk och social hållbarhet för boende och företagare i Gargnäs bygger på att privat och offentlig grundservice kan bibehållas och helst utvecklas, med infrastruktur, skola, affär och mötesplatser. Ett attraktivt boende och ett aktivt företagande är i sin tur avgörande för att servicen ska finnas kvar. Viktiga värden för naturmiljö, kulturmiljö och friluftsliv ska skyddas och nyttjande och förädling av vatten och naturresurser inom t.ex. jordbruk, trä, rennäring och besöksnäring kan utvecklas ytterligare. Stor hänsyn måste tas till att utredningsområdena inte ska ge negativ påverkan på vattenmiljöer eller tillgängligheten till vatten. Planen kan utifrån detta bidra till en ekologiskt, ekonomiskt och socialt hållbar utveckling i Gargnäs.

13. Källförteckning

1. Sorsele kommun. Översiktsplan 2030.
2. Sorsele kommun. Fördjupad översiktsplan Gargnäs 2030. Prel. version 2019.
3. Sorsele kommun och VAB. Områdesplan för Gargnäs. 1983.
4. Sorsele kommun. Fokusområden för Sorsele Ekokommun 2016-20. Otryckt.
5. Sorsele kommun. Lokal utvecklingsstrategi 2014-20. Antagen av KF 2017-04-24.
6. Sorsele kommun. Program för bostadsförsörjning 2018-20. Otryckt.
7. Sorsele kommun. Tilläggsplan för landsbygdsutveckling i strandnära lägen (LIS). Antagen av KF 2013-06-24.
8. Miljömålsportalen. De svenska miljömålen. <https://www.miljomal.se> (hämtat 2019-04-10).
9. Folkhälsomyndigheten. Folkhälsopolitiska mål. <https://www.folkhalsomyndigheten.se/om-folkhalsomyndigheten/folkhalsopolitiska-mal/> (hämtat 2019-04-10).
10. Folkhälsomyndigheten. Folkhälsorapportering. <https://www.folkhalsomyndigheten.se/folkhalsorapportering-statistik/> (hämtat 2019-04-10).
11. Förordning om förvaltning av kvaliteten på vattenmiljön (2004:660).
12. Vatteninformationssystem Sverige. www.viss.lansstyrelsen.se (hämtat 2019-04-10).